

Antonio
Tabucchi

Isabel İcin

Bir Mandala

Çeviri: SEMİN SAYIT

♥ can
roman

ANTONIO TABUCCHI

ISABEL İÇİN

BİR MANDALA

Per Isabel: Un mandala, Antonio Tabucchi

© 2013, Antonio Tabucchi

© 2015, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2015, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Nükhet Polat

Düzeltili: Burçak Karabağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş

Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2511-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

ANTONIO TABUCCHI

ISABEL İÇİN
BİR MANDALA

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Semin Sayıt

Antonio Tabucchi'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Damasceno Monteiro'nun Kayıp Başı, 1998

Hint Gece Müziği, 2000

Ufuk Çizgisi, 2000

Gittikçe Geç Olmakta, 2002

Fernando Pessoa'nın Son Üç Günü, 2005

Pereira İddia Ediyor, 2005

Önemi Olmayan Küçük Yanlış Anlamalar, 2006

Düşler Düşü, 2006

Tristano Ölürken, 2006

Requiem, 2007

Zaman Hızla Yaşlanıyor, 2011

ANTONIO TABUCCHI, 1943'te İtalya'nın Pisa kentinde doğdu. Romanları, öyküleri, denemeleri ve oyunları ile Avrupa edebiyatının en seçkin yazarları arasında yer aldı. Ayrıca Fernando Pessoa'nın yapıtlarının İtalyanca basımlarının editörlüğünü üstlendi. Kitapları, aralarında çeşitli Avrupa dilleri, İngilizce, İspanyolca, Japonca, Çince, İbranice, Arapça, Hintçe, Urduca ve Farsçanın da bulunduğu kırktan fazla dile çevrildi. Bazı romanları ünlü yönetmenlerce beyazperdeye uyarlandı. Pen Kulübü, Campiello, Viareggio Rèpaci, Médicis Étranger, Hidalgo, Prix Européen de la Littérature, Méditerranée, Nossack, Aristeion ve Avusturya Devleti Avrupa Edebiyatı Ödülü gibi saygın ödüllere değer görüldü. Avrupa'nın önde gelen gazeteleri ve kültür dergilerine yazılar yazdı. Uluslararası Yazarlar Parlamentosu'nun kurucuları ve üyeleri arasında yer aldı. 2012'de Lizbon'da öldü.

SEMİN SAYIT, 1935'te İstanbul'da doğdu. 1962'den beri İtalya'da yaşıyor. Uzun süre Roma'daki Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nde (FAO) çalıştı. 1995'ten bu yana İtalyanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. İtalyan edebiyatının Türkiye'de tanınmasına katkıları nedeniyle, 2003'te İtalyan cumhurbaşkanı tarafından "Commendatore" unvanına layık görüldü ve İtalyan Dayanışma Yıldızı nişanı aldı. Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Italo Calvino, Primo Levi, Leonardo Sciascia, Antonio Tabucchi, Ferdinando Camon, Claudio Piersanti, Alessandro Baricco, Dacia Maraini, Susanna Tamaro, Cristina Comencini, Genevieve Vaughau ve P.L. Traves'tan çeviriler yaptı.

Bu kitap bir mandala¹ olarak düşünülürse
Çağrışım Kulübü'nden bir kadına adanmış sayılır.
Ama dünyamızla ilgili olduğu varsayılırsa arkadaşım
Tecs'e adanmıştır. Bu asıl adı değildir ama ben ona
öyle derim. Kitap aynı zamanda eski dostum
Sergio'ya da adanmıştır.

1. Hinduizm ve Budizmde evreni temsil eden ve kişiyi farklı düzlemlerde içsel bilgeliğe götürdüğüne inanılan mistik, çoğunlukla geometrik desenli çember. (Ç.N.)

Ölüler ülkesinde yasa bakarsın değiştir.¹

SOPHOKLES, *Antigone*

1. Çev. Güngör Dilmen, *Eski Yunan Tragedyaları I içinde*, Mitos Boyut Tiyatro Yayınları, İstanbul, 2002, s.89. (Y.N.)

İçindekiler

Not biçiminde gerekçe	15
1. Birinci çember. Mónica. Lizbon. Çağrışım	17
2. İkinci çember. Bi. Lizbon. Yönelim	35
3. Üçüncü çember. Tecs. Lizbon. Özümseyiş	43
4. Dördüncü çember. Tom Amca. Reboleira. Yeniden bütünleşmek	55
5. Beşinci çember. Tiago. Lizbon. İmge	65
6. Altıncı çember. Magda. Rahip. Makao. İletişim	77
7. Yedinci çember. Yürüyen Hayalet. Makao. Geçicilik	95
8. Sekizinci çember. Lise. Xavier. İsviçre Alpler'i. Genleşme	103
9. Dokuzuncu çember. Isabel. Riviera İstasyonu. Gerçekleşme. Dönüş	117
<i>Isabel için: Bir Mandala</i> hakkında kısa bilgi	127

Not biçiminde gerekçe

Bu kitabın başlıca devinim noktaları; özel saplantılar, tıpkı bir nehrin içindeki çakılları aşındırarak yuvarlaklaştırması gibi, zamanın kemirdiği ama dönüştürmediği kişisel pişmanlıklar, gerçeğe uymayan, tutarsız düşlemlerdir. Ama bir yaz gecesi gördüğüm, renkli tozlarla çıplak bir taşın benim için bir Bilinç mandalası çizen kırmızı giysili keşişin de çok etkisi olduğunu yadsıyamam. Aynı gece, bir aydır okuyacak vakit bulamadan bavulumda taşıdığım Hölderlin'in kısa bir yazısını da okudum. O gece, ay son evresini tamamlamadan önce okuyup altını çizdiğim sözler şunlardı: "Amacı belki yüreği ilgilendirmese de; zamanın, canlılığını yitirmiş trajik geçişi, onu izleyen zamanın tininin aşırı ölçüsüzlüğüyle yabancılaşır; çünkü o, insanları günün tını gibi esirgemez; o, acımasızdır, sonsuza dek yaşayacak, yazılmayan bir öfke tını gibi ölümlerin dünyasındadır."¹

Elli yaşını geçmiş ve birçok kitap yayımlamış bir yazarın hâlâ kendi yazı serüveni için gerekçe göstermek istemesi garip sayılabilir. Bu bana da tuhaf görünüyor. Olasılıkla henüz çözemediğim bir ikilem: Söz konusu olan, dünyaya karşı duyduğum suçluluk mu yoksa derin bir acıyla hesaplaşmanın yoksunluğu mu? Doğal olarak başka varsayımlar da kabul edilebilir. O yaz gecesi hayal gücümle Napoli'ye uçmuştum; çünkü o uzak gökyüzünde dolunay vardı. Ve ay kırmızıydı.

A.T.

1. Friedrich Hölderlin'in "Grund zum Empedokles" metninden. (Y.N.)

1.

Birinci ember. M3nica. Lizbon.
Çağrışım

Ömrümde Tavares'e gitmemiştim. Tavares, Lizbon'un en pahalı lokantasıdır, 1800'lerden kalma aynalar ve kadife koltuklarla döşelidir, dünyanın her yerinden yemekler bulunduğu gibi tipik ve çok titiz bir Portekiz mutfağı da vardır, örneğin Alentejo usulü deniz tarağı ve domuz eti ismarlarsınız, size Paris yemeğini andıran bir şey getirirler, en azından bana öyle anlatmışlardı. Aslında oraya hiç gitmedim, sadece anlatılanları dinledim. Intendente'ye kadar bir otobüse bindim. Meydan orospular ve pezevenklerle doluydu. Akşam olmak üzereydi, erken gelmiştim. Bildiğim eski bir kafeye girdim, kafenin bilardosu vardı, oynayanları izlemeye başladım. Tek bacağı olmayan yaşlı bir adam koltuk değneğine dayanarak oynuyordu, açık renk gözleri ve kıvrıkcık beyaz saçları vardı, kukaları bir bardak su içer gibi peş peşe deviriyordu, herkesi yendikten sonra bir iskemleye oturdu ve sindirimini kolaylaştırmak ister gibi midesine bir şaplak indirdi.

Arkadaş, oynamak ister misin? diye sordu bana. Hayır, dedim, seninle oynarsam kesin kaybederim, istersen bir kadeh Porto'suna oynayalım, canım bir aperitif istiyor ama eğer yeğlersen sana ikram da ederim. İhtiyar, yüzüme bakarak gülümsedi. Garip bir şiven var, dedi, yabancı mısın? Birazcık, diye yanıtladım. Nereden geliyorsun? di-

ye sordu. Sirius dolaylarından, dedim. O kenti tanımıyorum, dedi, hangi yöreye bağlıdır? Cane Maggiore'ye,¹ dedim. İhtiyar, Hah, dedi, dünyada o kadar çok yeni yöre çıktı ki. Bilardo sopasıyla sırtını kaşdı. Adın ne peki? diye sordu. Adım Waclaw, dedim, ama bu sadece vaftiz adım, arkadaşlarım bana Tadeus der. Adamın kuşkulu havası birden değişti ve yüzüne bir gülümseme yayıldı. Demek vaftiz edildin, dedi, öyleyse Hıristiyansın, ben sana bir şey ikram edeceğim, ne içersin? Bir beyaz Porto alacağımı söyledim, adam garsonu çağırdı. Sonra, Senin neyin eksik, anladım, diye konuşmasını sürdürdü, bir kadına gereksinimin var, on sekiz yaşında güzel bir Afrikalı kadına, ucuzdur, hem de neredeyse bakire sayılır, dün Cabo Verde'den geldi. Yok, sağ ol, dedim, birazdan gitmem gerek, taksi bulmaya çalışacağım, bu akşam önemli bir randevum var, bu sıralar kızlarla geçirecek vaktim yok. Adam şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Hımm, dedi, öyleyse burada ne arıyorsun? Bir sigara yaktım ve sustum. Sonra, Ben de bir kadını arıyorum, dedim, soruşturuyor, ondan haber bekliyorum, biraz oyalanmak için burada durakladım, bana ondan haber getirecek bir hanımefendiyle randevum var, anlatacaklarını dinlemek istiyorum, hatta hemen gitmeliyim, durakta bir taksi var, acele etsem iyi olur.

İhtiyar, Dur bir dakika, dedi, neden o kadını arıyorsun, özledin mi? Belki, diye yanıtladım, diyelim ki izini kaybettim ve sırf onu aramak için Cane Maggiore'den geldim, onunla ilgili bir şeyler öğrenmek istiyorum ve bu yüzden bir kadınla buluşacağım. Nerede buluşacaksınız? diye sordu. Lizbon'un en şık lokantasında, dedim, aynalar ve kristallerle dolu bir yerde, oraya hiç gitmişliğim yok, epey pahalı olduğunu sanıyorum ama nasıl olsa

1. Büyük Köpek takımyıldızı (Y.N.)

parayı ben vermeyeceğim, izin deyim ve cebimde çok az para var, en iyisi davetleri kabullenmek. Yaşlı adam, Orası faşist bir yer mi? diye sordu. Bilmiyorum, dedim, aslında böyle bir şey hiç aklımdan geçmemişti.

Aceleyle kalktım ve onu selamlayıp çıktım. Taksi hâlâ durakta bekliyordu. Arabaya bindim ve, İyi akşamlar, dedim, Tavares'e lütfen.

Lizbon'da Escravas do Amor Divino adlı din okulunda tanışmıştık. İkimiz de on yedi yaşındaydık. Fransız lisesinden geldiği için Isabel bütün sınıfta bir masal kahramanı sayılırdı. Fransız lisesi bir direniş okuluydu, faşizm karşıtı düşünceleri yüzünden devlet liselerinde tutunamayan öğretmenler oradaydılar, o okula devam etmek dünyayı tanımak, öğrenim için Paris'e gitmek, Avrupa'yla bağlantı kurmak demektir. Oysa bizler, söylemesi ayıptır, boktan bir yer olan devlet lisesinden geliyorduk, Salazar'ın tüzel anayasası ve Portekiz nehirleri ezberlenir, ulusal şiir "Os Lusíadas" [Lusitania'lılar] aptalca bölümlere ayrılırdı, deniz hakkında güzel bir şiirdir bu ama sanki bir Afrika savaşı anlatılıyormuş gibi okutulurdu. Çünkü o zamanlar sömürgeler vardı. Ama onlara sömürge denmez, Denizaşırı denirdi. Ne güzel ad, değil mi? Bu Denizaşırıları yüzünden çok zengin olanlar vardı, hepsi savaşı kesilmişti, Salazar yanlısı faşist ailelerin çocukları olan öğrenciler için olağan bir şeydi bu ama bizim ailelerimiz, yani Isabel'in ve benimkiler onlardan değildi, belki de bu yüzden, ailelerimizin ortak kimlikleri dolayısıyla arkadaş olmuştuk.

Isabel'in ailesi Portekiz'in soylularındandı, Salazarizmle hiçbir ilgisi olmayan, sona ermeye yüz tutmuş bu ailenin kuzeyde, garip biçimlerde ekmekler yapılan Amaranthe'de mülkleri vardı; ama dediğim gibi, ne paraları ne de nüfuzları vardı, kuzeydeki mülkleri tümüyle arazi ki-

racılarına ve çiftçilere bırakılmıştı ve hiçbir gelir getirmiyorlardı. Isabel ve ben bazı yaz tatillerini onların Amaranthe'deki evlerinde geçirmiştik. Orası bir ev değil, granit bir Ortaçağ kulesiydi, içinde sandıklar dolusu antikalar barındıran kule nehrin kıyısındaydı ve biz orada çok mutlu olurduk. O zamanlar yaz ayları çok güzeldi. Isabel'in bir hasır şapkası vardı. Akrobalarından birinin Toscana'ya yaptığı bir geziden getirdiği bu komik şapka oval yüzünü daha da zarif gösterirdi. Isabel resim de yapardı. Bir gün ünlü bir ressam olacağına inanır ve hep pencere resimleri yapardı. Panjurları kapalı pencereler, panjurları açık pencereler, perdeli pencereler, demir parmaklıklı pencereler; hepsi de Douro ya da da Minho'dakiler gibi güzel kirisleri ve keten perdeleri olan pencereler. Ama hiç insan resimleri çizmezdi, İnsanlar gizemi kaçırlar, derdi, bak, ben hiç kimsenin görünmediği o gizemli pencerelerin resmini yapıyorum ama oradan bakan birini çizersen gizem kaybolur, örneğin uyurken saçları bozulmasın diye yatakta başına file geçiren Amaranthe'nin keçisakallı veterinerinin pencere önünde jimnastik yaptığını düşünebilir misin? Dün onun penceresinin resmini yapıyordum, bir ara gelip dışarı baktı ve kılmıdamadan orada dikildi, beni görmüyormuş gibi yaptı ama bal gibi de görüyordu, esinlenmişçesine havaya bakıp duruyordu, resminde olmaktan kesin çok gururlanıyordu ama ona kazık attım, çizmedim onu.

Birlikte yürüyüşe çıkardık. Amaranthe'nin biraz dışarıda bulunan nehrin küçük koylarındaki çamurlu sularında kurbağalar yaşardı. Sabahları kurbağa avına çıkardık ama Portekiz'de onları avlamayı bilmezler çünkü kurbağa yemezler; ama biz, çocukların kertenkele avladıkları türden bir sistem bulmuştuk. Taze bir kamış alıp ucuna gevşek bir ilmek atıyor, sonra bu halkayı kurbağanın başına geçiriyor ve zıplayınca şıp diye yakalıyorduk, o zamanlar

plastik torbalar yoktu, alışveriş fileleri gibi delikli küçük bir torba edinmiştik, sabahları ben pantolonlu, Isabel başında Floransa'dan gelen hasır şapkası, torbamızın deliklerinden başlarını çıkaran kurbağalarla Amarante yollarında yürümemiz görülmeye değerdı. Gelip geçenler bizi kaçık sanırdı, bu da çok hoşumuza giderdi, o yaşlarda insan böyle şeylere bayılır.

Akşam olunca kurbağaları öldürürdük, bu iş bana düşerdi çünkü Isabel kesinlikle yapmak istemezdi. Kurbağanın kafasını bıçağın sert bir vuruşuyla kesmek gerekir, sonra hayvan kafasız olarak, yaşam enerjisini yitirinceye kadar birkaç dakika debelenir. Bak, derdi Isabel, bir gün ben de kendimi öldürecek olursam tıpkı böyle yapacağım, havaya tekmeler savuracağım, insanların kafalarını kesmezler ama asarlar, o da aynı şey sayılır, boşluğa bir-iki tekme atarsın, ondan sonra çekiverirsin kuyruğunu. Kurbağaları Isabel'in sevdiği gibi Provence usulü pişirirdik, Fransız lisesinde okuduğu için Arles'te kalmıştı ve Provence usulü maydanoz ve sarmısakla pişen kurbağanın dünyanın en nefis yemeği olduğunu söylerdi. Ama kısa süre sonra Provence usulü kurbağadan bıktık. Bütün aile kızarmış keçi ve *sopa seca* yerken incecik, beyaz ve tedirgin edici kurbağa bacaklarını tatsız tuzsuz bulmaya başladık. O yaşlarda çok da iştahlı olunur. Provence'ta yediği değişik yemekleri insan gözünde büyütür ama sonra acıkmaya başlar. Böylece kurbağaları rahat bıraktık ve bütün bahçeye yayıldılar; çimenler, çalılıklar, kırmızı balıkların havuzu, sazlıklar, her yer hep kurbağalarla doldu.

Bereket Isabel'in annesiyle babası esprili insanlardı ve bu saldırıya aldırış etmediler, her zaman neşeli, yardıma hazır ve anlayışlıydılar. Sonra bir trafik kazasında öldüler ama bu başka bir öyküdür. Yok, aslında aynı öyküdür. Cuma günleri, yörenin en güzel pazarının kurulduğu Barcelos'a giderdik. Belki siz o zamanlar taşra kentle

Yıllar önce izini kaybettiği kadını bulmaya kararlı bir adam... Polonyalı şair Slowacki Wacklaw, namı diğer Tadeus gençliğinde âşık olduğu ve Portekiz’de Salazar diktatörlüğü sırasında birdenbire kayıplara karışan Isabel’in izini sürmek ister. Bunun için merkezine aradığı kadını yerleştirdiği dokuz çemberli bir mandala oluşturur; her çember, Isabel’in yaşantısının bir zaman diliminde yer almış ve onunla ilgili bilgi verebilecek kişilere götürecektir Tadeus’u.

Ne var ki çemberler daralıp merkeze yakınlaştıkça Isabel hakkında edinilen bilgiler de giderek gerçekdışı bir hal almaya başlar, her çemberle birlikte Tabucchi bizi adım adım kendi düşsel kozmosuna çeker: Romanında zamanı, varoluşu, ölümü, yaşamı ve tüm bunları “belirleyen” sınırları sorgulayıp iç içe geçiren yazar, zamanın çizgiselliğini büker; olayları, mekânları ve kişileri somuttan soyuta akıtır; yaşayanlarla ölüleri aynı so-lukta buluşturur. Yoksa yaşayanların değil, salt ölülerin dünyası mıdır anlatılan? Belki de, “Ölüm, yoldaki o dönemeçtir; ölmekse sadece görünmemektir.”

Kapakteki fotoğraf: Alicia Savage

#canyayinlari.com • twitter.com/canyayinlari • facebook.com/canyayinlari

ISBN 978-975-07-2511-1

9 789750 725111